

Aktivitetstips

Introduktion till värderingsövningar

Värderingsövningar är en bra metod för att få en grupp att fundera kring sina åsikter och värderingar och ett sätt att starta en diskussion samt involvera alla deltagarna i den.

Exempel på värderingsövningar är 4 hörn och Heta stolen. I materialet har vi föreslagit påståenden att använda i övningarna. Du kan också själv hitta på påståenden eller att frågor att använda. Om du hittar på egna påståenden är det bra att tänka på att de olika alternativen ska vara "jämna". Det ska inte vara självklart att alla vill stå på samma ställe utan alternativen bör vara sådana att gruppen sprider ut sig. I 4 hörn bör det finnas ett öppet hörn för egna alternativ.

Några saker som är bra att tänka på när man leder värderingsövningar är:

- Uppmuntra deltagarna att göra personliga val.
- Understryk att det inte finns några rätt eller fel svar
- Var noga med att alla blir respekterade för sin åsikt. Ingen får värdera någon annans åsikt. Däremot får man ställa frågor till varandra.
- Det är tillåtet att ändra åsikt under övningens gång.
- Var neutral med dina egna åsikter under övningens gång. Efter övningen ska du svara ärligt om någon ställer en fråga till dig.
- Det bör vara ett visst tempo! Stanna inte upp för djupare diskussioner.
- Om någon fråga är väldigt het och det verkar finnas ett behov av att fortsätta diskutera den kan det vara bra att följa upp den efter övningen.
- Försök att ha ögonkontakt med alla men ställ bara frågor till de som vill säga något. Det ska alltid gå att säga "pass" som deltagare om man inte vill prata.
- Om man är många kan det vara bra att först låta deltagarna diskutera i bikupor med de som står i närheten av dem innan man sen öppnar upp i storgrupp. På så vis får alla säga något men behöver inte göra det i storgrupp, som vissa deltagare kan tycka är obekvämt.
- Tacka deltagarna för deras deltagande när övningen är avslutad.

Källa: MOD ledarhandledning utgiven av studieförbundet Bilda och Sensus studieförbund 2005








Aktivitetstips


4 hörn om konflikt och rättvisa

4 hörn är en form av värderingsövning. När man gör värderingsövningar finns det en del förhållningssätt som är bra att känna till. Läs gärna "Introduktion till värderingsövningar" innan du gör övningen.

I den här övningen får deltagarna ta ställning till olika påståenden och formulera sin egen ståndpunkt. Genom övningen kommer olika perspektiv och synsätt fram gällande temat konflikt och rättvisa. Övningen syftar alltså inte till att komma fram till ett rätt svar.

Information

	Konflikt och rättvisa		Inget material behövs
	14 år till vuxna		Instruktioner till ledaren
	Värderingsövning		Instruktioner till gruppen
	15 min och uppåt		

 Ledaren läser ett påstående och ger sedan tre olika svarsalternativ. Varje hörn i rummet motsvarar ett svar. Det fjärde hörnet är det öppna hörnet där man ställer sig om man har ett eget svarsalternativ. Efter att deltagarna valt ett hörn frågar du personerna i varje hörn i tur och ordning om de vill berätta varför de valt det hörnet.

Under övningens gång är det tillåtet för deltagarna att byta plats, om de t.ex. hör en bra motivering av någon annan och vill gå till det hörnet. Om det blir många deltagare per hörn är det bra att ge dem ett par minuter då deltagarna pratar med 1-2 personer i sitt hörn och diskuterar varför de valt hörnet. Sedan kan man låta några stycken berätta i storgrupp.

Det viktigaste i en 4 hörnsövning är att det är ett öppet diskussionsklimat och att det inte blir en diskussion om rätt och fel. Tänk på att ha likvärdiga alternativ så att ett hörn inte blir självklart eller upplevs som rätt svar.



Förstag på frågor och svarsalternativ

Fråga 1

Kan man förlåta allt?

- Nej, vissa saker går inte att förlåta
- Ja, ber någon ärligt om ursäkt kan man förlåta allt
- Ja, för sin egen skull behöver man kunna förlåta allt
- Eget alternativ

Fråga 2

När en konflikt är över på politisk nivå finns fortfarande problemen kvar hos befolkningen och de som har deltagit. Speciellt i inrikeskonflikter är detta ett problem. Hur tycker du man går vidare bäst?

- Sanningskommission (först när sanningen om allt som har hänt kommer upp på bordet kan man gå vidare)
- Domstol (de som är ansvariga måste ställas inför rätta innan man kan gå vidare)
- Försoningsprocess (för att gå vidare behöver man förstå den andra parten och få den att förstå mig och försonas. Efter det kan man gå vidare)
- Eget alternativ

Fråga 3

FN har skyldighet att intervensera, att gå in med vapen i ett land, om folkmord äger rum för att skydda befolkningen i landet. Är detta en bra regel tycker du?

- Nej, att använda vapen är aldrig rätt för våld föder våld
- Nej, det finns många andra hemska situationer där FN också borde vara skyldig att ingripa
- Ja, vid dessa fall måste något göras
- Eget alternativ

Fråga 4

Det pågår många konflikter i världen. Vad kan vi i Sverige göra?

- Inget personligen, men vi är med i internationella institutioner som FN som har mandat att ingripa
- Vi kan påverka genom att göra vår röst hörd och påverka vår regering
- Alla stater är självständiga och därför måste förändring komma från invånarna själva
- Eget alternativ

Fråga 5

Företag utnyttjar många gånger det instabila läget i konfliktområden och bidrar därför till att konflikten fortsätter. Vems ansvar är det att företag handlar etiskt och inte drar nytta av konflikter?

- Företaget – ingen annan kan styra hur de ska göra
- Internationellt organ – tex FN bör ha bestämmelser om sådana saker
- Landet där företaget kommer ifrån – Det är staters ansvar att mänskliga rättigheter uppfylls, det är därför stater som måste ha lagar för sina företag
- Eget alternativ

Fråga 6

Konflikten i DR Kongo är det värsta sedan andra världskriget och 5,4 miljoner människor har hittills dött. Vad tror du är anledningen till att konfliktet tillåts hålla på så länge?

- Staten är för svag för att ha mandat att lösa konflikten
- Företag och andra aktörer tjänar på att konflikten fortsätter
- Omvärlden bryr sig inte tillräckligt mycket
- Eget alternativ








Övningen är framtagen av Stina Karbing för Diakonia i samarbete med studieförbundet Bilda.


Aktivitetstips

Heta stolen om konflikt och rättvisa

Heta stolen är en form av värderingsövning. När man gör värderingsövningar finns det en del förhållningssätt som är bra att känna till. Läs gärna "Introduktion till värderingsövningar" innan du gör övningen. Den här övningen uppmuntrar till att fundera och ta ställning till frågor som rör våld och konflikt. Övningen kan även användas för att inleda diskussion och samtal i ämnet.

Information

	Konflikt och rättvisa		Inget material behövs
	14 år till vuxna		Instruktioner till ledaren
	Värderingsövning		Instruktioner till gruppen
	15 min och uppåt		

 Sitt gärna i en ring. Den som är ansvarig kan stå i mitten eller observera utifrån. Ställ ett påstående som deltagarna kan hålla med om eller inte. Håller man med ska man byta plats, håller man inte med sitter man kvar. Efter att alla har bestämt sig och sitter på en stol igen frågar ledaren några deltagare varför de flyttat på sig och hur de resonerar. Tänk på att fråga både någon som satt kvar och någon som bytte plats.

Övningen kan också fungera som en inledning så att ledaren kan känna in gruppen, vad de tycker och deras förkunskaper, innan man börjar en föreläsning eller workshop. Man kan då efter föreläsningen göra heta stolen en gång till med samma frågor för att se om några åsikter har förändrats, som en sorts utvärdering. Det ger dig som ledare information men blir även en reflektion för deltagarna kring vad de lärt sig under dagen.

Tänk på att...

... inleda med ett enkelt påstående som uppvärmning och för att se så att alla har förstått.

... undvika negationer i påståendena. Det blir svårt att förstå om man ska byta plats eller inte.

... inte ställa påståenden som är självklara. Det gör ingenting om de istället uppmuntrar till egen tolkning.

... vara tydlig med att det inte finns några rätta svar och inte heller några fel.



Förslag på påståenden

- Ibland måste en konflikt förvärras innan det kan bli bättre
- Det kan vara rätt att starta krig
- Människligheten kan lära sig att hantera konflikter utan våld
- Det är främst religioner som ger upphov till krig
- Orättvisa ska bekämpas med alla medel
- Vi i Sverige kan hjälpa människor som lever i en konflikt
- Folkrätten har blivit fina ord som ingen lever efter
- Fred = frånvaro av krig
- Det är en våldshandling att stå passiv när vi ser människor lida i andra länder
- Man kan aldrig uppnå något positivt med våld
- Företag har ett ansvar att ta hänsyn till i vilka regioner de investerar
- Det är företags skyldighet att se till att deras verksamhet inte gynnar länder som bryter mot mänskliga rättigheter
- Instabilitet och konflikt gör det möjligt för företag att tjäna mer pengar
- Det borde finnas internationella regler som ser till att företag inte bryter mot folkrätten

Övningen är framtagen av Stina Karbing för Diakonia i samarbete med studieförbundet Bilda.








Aktivitetstips

Win-win

Den här övningen är en bra inledning till att prata om konflikter och varför de uppstår. Syftet med övningen är att genom att gestalta en liten konflikt kan man dra paralleller till konflikter i världen.

Om man inte använder diskussionsmaterialet går den här övningen också att användas för att ge ny energi till en föreläsning eller workshop.

Information

	Konflikt		Inget material behövs
	14 år och uppåt		Instruktioner till ledaren
	Introduktionsövning/ diskussionsövning		Instruktioner till deltagarna
	20-30 min		



Deltagarna behöver vara jämna par. Är man inte det kan man välja ut eller fråga efter en frivillig att vara observatör. Använd dig gärna av ord som associerar till tävling under hela övningens gång utan att faktiskt säga att det är en tävling.



Be deltagarna ställa sig i två rader mitt emot varandra. Rita upp en fiktiv linje mellan de två raderna och be deltagarna att ta i hand med den som står mitt emot. På så vis vet alla vem deras motståndare är. De kan fortsätta hålla i handen med den mitt över medan ledaren förklarar vad som kommer att hända.

Instruktionerna är att de på den ena sidan om linjen har som mål att få över sin motståndare på sin sida om linjen, de på den andra sidan har målet att få över sin motståndare till sin sida. När alla har förstått säg: Klara, färdiga, gå!



Samtal

För ett samtal med deltagarna om vad som hände. Var det några som lyckades? Ibland försöker alla med samma taktik, att med våld försöka få över den andra. Då kan det vara intressant för deltagarna att få en chans till. Säg i så fall att samma uppgift gäller men att man nu måste prova en annan taktik än den man använde sist.



Har du en observatör är det nu den personens uppgift att berätta vad den har sett. Fanns det olika metoder att genomföra uppgiften? Var det några som var mer framgångsrika än andra? Var det några personer som lyckades med uppgiften? Hur hade du gått tillväga om du var i deras situation?

För sedan ett samtal med alla i gruppen om vad som hände.

- Hur kom det sig att många började med att använda våld?
- Hur kändes det att lyckas med uppgiften?
- Hur kändes det att inte lyckas?
- Gjorde någon en kompromiss?
- Struntade någon i sin egen vinning för att undvika konflikt?
- Finns det något sätt att lösa detta så att alla blir nöjda? Det fredligaste är förstås att båda får som de vill, precis samtidigt – man byter sida.

Samtala sedan om parallellerna till konflikter i världen. Finns det några? Kan man lära något av den här enkla övningen gällande internationella konflikter?



Exempel på vad man kan lära: lyssna på sin motståndares önskemål, försöka hitta nya sätt att lösa konflikten och tänka utanför normen. Ofta är de effektivare sätt än våld och skapar också en varaktigare fred mellan parterna.








Övningen är framtagen av Stina Karbing för Diakonia i samarbete med studieförbundet Bilda.

Aktivitetstips

Sant eller falskt om folkrätten

Det här är en övning där deltagarna får samtala kring olika påståenden om rättigheter med fokus på konflikter. Tanken är att deltagarna ska få upp ögonen för folkrätten och de rättigheter som vi människor har med fokus på väpnade konflikter.

Information

	Folkrätt och konflikt		Utskrift av de sanna och falska påståendena
	12 år till vuxna		Instruktioner till ledaren
	Frågeövning		Instruktioner till gruppen
	15 -20 min		



Dela in deltagarna i flera små grupper på ca 4-6 personer. Det är bra om grupperna är små så att alla har chans att komma till tals. Det går att vara hur många grupper som helst bara man har utrymme för alla att sitta och diskutera utan att störas av andra grupper. Nedan är förslag på påståenden i två olika svårighetsgrader beroende på hur mycket förkunskap deltagarna har.



Varje grupp får ett papper med sanna och falska påståenden. Varje grupp ska resonera sig fram till vad de tror är sant och vad som är falskt. Se till att alla i gruppen får säga sin mening och att alla är överens om svaret.



Eftersnack

När alla grupper har svarat på frågorna samlas alla i storgrupp för genomgång av svaren. Gå igenom påstående för påstående och se vad grupperna har svarat. Stanna till vid varje svar och fråga hur de olika grupperna resonerade för att komma fram till sina svar.

Nivå 1

1. Det finns speciella lagar i krig som begränsar vad man får göra. De finns för att minska lidandet för människor som inte deltar i den väpnade konflikten.
2. Mänskliga rättigheter gäller inte barn, det är därför det finns en speciell Barnkonvention.
3. Det har blivit allt lättare att rapportera om vad som händer i andra länder och därför får vi reda på alla konflikter i världen.
4. Det finns olagliga och lagliga krig.
5. Enligt folkrätten får man inte skjuta mot vanliga människor som inte är soldater i en väpnad konflikt.
6. Mänskliga rättigheter är till för människor i fattiga länder eftersom det är där man bryter mot dem.
7. Det är det egna landets ansvar att se till att befolkningens rättigheter uppfylls.
8. Ett land får inte skicka tillbaka en person till det land den flytt ifrån om den flytt för att komma undan krig, tortyr eller förföljelse.

Nivå 2

1. En stat kan begära undantagstillstånd på grund av krig eller naturkatastrof för att man t.ex. inte kan tillgodose sin befolknings mänskliga rättigheter.
2. Det är statens skyldighet att aktivt se till att sin befolknings rättigheter uppfylls men också skydda befolkningen från att någon annan kränker deras rättigheter.
3. Humanitära rätten är tillämplig vid inbördeskrig, inte vid konflikter mellan länder.
4. Vid väpnade konflikter sätts mänskliga rättigheter ur spel och humanitära rätten används istället.
5. Civila är de som lider mest i en väpnad konflikt, inte soldaterna, trots att Genèvekonventionen i humanitära rätten ska skydda civila.
6. Om en stat skriver på (ratificerar) en konvention måste man göra det till nationell lag.
7. Utöver FN:s olika lagar och regler för mänskliga rättigheter har flera kontinenter sina egna dokument och konventioner.
8. De som har gjort sig skyldiga till krigsbrott kan inte bli dömda då det handlar om internationell lag, som inte har någon domstol.

Facit

Nivå 1

1. Sant. Det kallas Humanitära rätten.
2. Falskt. Barnkonventionen finns för att understryka att mänskliga rättigheter även gäller barn.
3. Falskt. Det är för många konflikter i världen så det som är på nyheterna är ett urval.
4. Sant. Enligt FN-stadgan är krig som förs i självförsvar lagligt, annars olagligt.
5. Sant. Ändå är det den vanliga befolkningen som lider mest i väpnade konflikter och många dödas och skadas.
6. Falskt. Det är lika viktigt överallt. I Sverige har man fått många klagomål för att man inte följer det som är överenskommet i de olika konventionerna.
7. Sant. Det är staten som har skyldigheter och människorna har rättigheter.
8. Sant.

Nivå 2

1. Sant.
2. Sant. Respektera, skydda och uppfylla är statens uppgift. Företag och andra aktörer har inget sådant ansvar.
3. Falskt. Det är tvärt om, humanitära rätten gäller vid internationella väpnade konflikter.
4. Falskt. Både mänskliga rättigheter och humanitär rätt är gällande.
5. Sant. Civila drabbas också av de värsta brotten – folkmord, brott mot mänskligheten och etnisk rensning.
6. Sant. Antingen lägger man in hela konventionen som den är i nationell lag eller så skriver man om den befintliga lagen så att den överensstämmer med konventionen.
7. Sant. Europas konventioner om mänskliga rättigheter ligger under Europarådet (inte EU), Afrikas stadga ligger under AU (Afrikanska unionen), Amerikas konventioner ligger under OAS (Organization of Americas States). Asien har däremot inte regionala dokument på samma vis.
8. Falskt. Internationella Brottmålsdomstolen (ICC) i Haag behandlar brott mot mänskligheten, etnisk rensning och folkmord. Det finns också speciella domstolar som arbetar med att få de skyldiga dömda för krigsbrott i specifika konflikter (ex. Jugoslavien, Rwanda).








Övningen är framtagen av Stina Karbing för Diakonia i samarbete med studieförbundet Bilda.

Aktivitetstips

Maktens finger

Det är inte alltid lätt att vara den som säger ifrån när någonting orätt pågår. Maktens finger är en övning som handlar om makt, att följa med strömmen eller göra motstånd. Genom att simulera en totalitär situation, där en person bestämmer över alla andra, kan man förstå olika parter i en konflikt och varför man agerar som man gör eller varför man inte agerar alls.

Information

	Makt och motstånd		Utrymme att röra sig
	14 år och uppåt		Instruktioner till ledaren
	Simulering		Instruktioner till deltagarna
	20-30 min		

Roller under övningen

1 makthavare (innehavare av maktens finger)

1 polis

1 människorättskämpe

1 rebell

Alla andra är deltagare



Förberedelser innan övning: Prata i hemlighet med två personer i gruppen i enrum, var och en för sig. Personerna måste hålla detta hemligt under hela övningen.

Person 1: Berätta att den här personen kommer att vara rebell i nästa övning. Rebellerna ska från början smälta in med de andra deltagarna och göra som dom, tills spelledaren ger henne/honom ett tecken. Då kan rebellen successivt sluta följa de andra. Ju längre in i övningen vi kommer ska rebellen göra mer och mer tvärt emot. Rebellerna kan också försöka få med sig de andra deltagarna att också göra tvärt emot.



Person 2: Berätta för personen att han/hon kommer vara människorättskämpe. Om något du tycker är orätt händer så ska du ingripa. Om inget orätt händer kan du göra som de andra.

Mer behöver inte rebellen och människorättskämpen veta innan övningen.



Alla ställer sig i en ring med spelledaren i mitten. Berätta att du är innehavare av maktens finger. Förklara att maktens finger kan bestämma vad alla ska göra. Visa genom att exempelvis snurra pekfingret runt runt och få med alla i gruppen att springa runt i ringen, rör fingret upp och ner och få gruppen att hoppa osv. När alla fattar hur det går till ger du maktens finger till någon annan i gruppen som får ställa sig i mitten.



Låt innehavaren av maktens finger styra gruppen en stund så alla hänger med och hon/han blir lite varm i kläderna. Då ger du ett tecken till rebellen att inta sin roll.



Spelledaren förklarar öppet för makthavaren att denne ska utse någon i gruppen till sin närmste person, sin polis. Makthavaren säger åt polisen vad denne ska göra för att hjälpa till att hålla ordning. När polisen är utsedd förklarar spelledaren att polisens liv står på spel om deltagarna inte gör som makthavaren säger.



Låt spelet pågå och se vad som händer utan att ingripa. Avsluta innan det spårar ur eller när det inte utvecklas mer.

Samtal

Det är viktigt att ha ordentligt med tid till samtal och ge utrymme för alla deltagare att dela sina upplevelser av övningen om de vill. Sätt er gärna ner så det blir tydligt att det finns gott om tid och att det är en ny fas i övningen.



Inled samtalet med en öppen fråga som: Vad var det som hände? Låt sedan deltagarna beskriva förloppet på övningen från olika synvinklar. Om bara vissa personer kommer till tals kan det vara bra att gå en runda, låta en i taget säga något om sin upplevelse av övningen.

Låt nu rebellen och människorättskämpen beskriva sina roller i spelet och hur det upplevdes att gå emot strömmen. Skulle de kunna göra så i en verklig situation?

Fler exempel på samtalsfrågor:



- Varför blev förloppet som det blev? Varför agerade personerna som de gjorde?
- Vad tänkte ni när en person inte gjorde som han/hon blev tillsagd?
- Hur upplevde makthavaren situationen? Hur var det att vara polisen? Lärde ni er något hur det kan vara för personer i den situationen i verkligheten?
- Var det svårt att sätta sig upp mot makten? Varför/varför inte?
- Vad hade underlättat människorättskampens arbete? Kunde medborgarna ha gjort något annorlunda?
- Hur kan man relatera det här till verkligheten och totalitära regimer i världen? Finns det några likheter?



Avsluta gärna med att alla får fysiskt skaka av sig sina roller då situationen och rollerna kan tagit tag lite i deltagarna.








Övningen är framtagen av Stina Karbing för Diakonia i samarbete med studieförbundet Bilda.

Aktivitetstips

Konfliktkartan

Vi hör mycket om konflikter och oroligheter i världen. Ändå är det bara ett begränsat antal som media fokuserar på, medan de andra pågår i det tysta för omvärlden. Det här är en övning där deltagarna får en översikt över de största väpnade konflikterna i världen och får utrymme att samtala om dem. Läs gärna Faktablad om rättvisa i konflikt som du hittar på diakonia.se/konfliktfakta.

Information

	Konflikter i världen		En världskarta, något att göra markeringar med i två olika färger samt information från globalis.se
	14 år till vuxna		Instruktioner till ledaren
	Kartövning		Instruktioner till gruppen
	30 min		



Förbered genom att gå in på globalis.se/konflikter där FN-förbundet listar de största konflikterna i världen. Tänk på att de inkluderar länder där FN-styrkor finns, vilket inte alltid behöver betyda att det i nuläget ses som en väpnad konflikt.

Lägg en världskarta på ett bord där alla deltagare kan samlas rund och se hela kartan. Är deltagarna för många är det bättre att ha flera bord med kartor. Det är inga speciella krav på kartorna förutom att ländernas namn bör vara utskrivna. Går det att skriva på kartan kan du använda dig av markeringspennor annars kan du använda dig av små klistermärken. Man kan också projicera en karta mot en white board för att sedan göra markeringar direkt på tavlan.



Gruppen ska tillsammans sätta ut en markering på varje land där de vet att det pågår en konflikt. För varje markering som sätts ut ska gruppen samtala kort om de vet något om konflikten, t.ex. vilka parter som strider och varför.



När gruppen inte kommer på några fler konflikter går spelledaren in och för samtal med gruppen. Är det flera grupper kan en representant från varje grupp sätta upp sina markeringar på en karta som alla ser.



Var det svårt att komma på olika konflikter? Varifrån får ni information om konflikterna? Kunde ni någon fakta om de olika konflikterna? Tror ni att ni har fått med de flesta konflikterna i världen?



Nu kommer delen då spelledaren sätter upp markeringar på de väpnade konflikter som missades med en ny färg. Var tydlig med att säga att det här också bara är ett urval av de största konflikterna i världen. Berätta gärna kort om några som deltagarna inte känt till. Du hittar information på globalis.se/konflikter. Tänk på att sidan visar aktiva konflikter OCH där FN har fredsstyrkor vilket inte alltid betyder att det är väpnad konflikt där i nuläget.

Extra

Har ni tillgång till internet och projektor har Institutionen för freds och konfliktsforskning på Uppsala Universitet en bra databas (www.ucdp.uu.se/gpdatabase/search.php). Där kan man söka på olika länder och se om de för närvarande är i väpnad konflikt eller inte. Här kan deltagare föreslå olika länder och se vad det står. Tänk på att sidan är på engelska så att du vet att alla förstår. Använd gärna databasen själv innan så du känner dig hemma på sidan och vet vad man kan göra.



Avslutande samtal

Fråga deltagarna om det är någon av de nya markeringarna som de känner igen.

Har någon hört talas om dem?

Syns det några mönster i kartan eller det vi pratat om? Exempelvis de flesta konflikter är i fattiga länder, i en viss region, de flesta är inbördes konflikter. Vad kan dessa mönster i så fall bero på?

Är det viktigt att veta om konflikter i världen?

Varför är vår kunskap begränsad? Vem bestämmer vad vi får veta?

Hur kan man få reda på mer?

Övningen är framtagen av Stina Karbing för Diakonia i samarbete med studieförbundet Bilda.








Aktivitetstips


Charader med FN:s allmänna förklaring


FN:s Allmänna Förklaring om de Mänskliga Rättigheterna är en deklaration som röstades igenom i FN:s generalförsamling 1948. Det är grunden till alla de människorätts-konventioner vi har idag.

I den här övningen använder man sig av artiklarna från den Allmänna Förklaringen för att få en förståelse för de rättigheter vi alla har och skapa samtal om vad olika rättigheter innebär. Artiklarna är omskrivna för att lättare förstås och skapa samtal.

Information

	Mänskliga rättigheter		Urklippta meningar i en skål samt en utskrift av FN:s allmänna förklaring
	12 år till vuxna		Instruktioner till ledaren
	Gestaltningsovning		Instruktioner till gruppen
	30 min och uppåt		

 Förbered med att skriva ut alla meningar om artiklarna nedan och klipp isär dem var och en för sig, vik ihop och lägg i en skål. Skriv gärna ut ett extra papper till domaren/spelledaren för facit. Dela sedan in deltagarna i två lag. Tänk på att ju fler deltagare det är, ju längre tid tar övningen.

 En från ena laget ställer sig framför sitt lag och tar en lapp ur skålen. Varje lapp innehåller en mening som kan kopplas till en rättighet och en artikel i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna. Hon/han ska nu genom att bara använda gester få laget att förstå vad det står på lappen. Om laget fastnar på något ord och motståndslaget tror de förstår vad det betyder får de en chans att gissa. Är det fel får domaren säga ordet. När meningen är klar går turen över till andra laget.



Efter varje lapp kan domaren fråga hela gruppen vad det var för rättighet det handlade om. Ha gärna en kopia av den Allmänna förklaringen framför dig, se nedan. Många gånger handlar artikeln om fler saker än bara det som står i meningen, berätta gärna om det under samtalet.



För ett samtal kring vad rättigheten innebär. Ställ frågor som:

- Kände ni till att det här är en mänsklig rättighet?
- Vad tycker ni om den här rättigheten? Är den viktig för samhället?
- Lever Sverige efter den här rättigheten tror/tycker du?



Tänk på att samtalet omkring artiklarna är viktigt och att det är bättre att ta få lappar och ha tid för samtal än att hinna med så många som möjligt. Om man vill kan man räkna poäng för att få ett tävlingsmoment i övningen.

Förslag på poängräkning

Genomförd mening: 5 p, -1 p per missat ord

Klarade ord från andra lagets mening: 1 p per ord

Övningen är framtagen av Stina Karbing för Diakonia i samarbete med studieförbundet Bilda.



Artikel 1

Alla människor är födda fria och lika mycket värda.

Artikel 2

Alla rättigheter gäller mig oavsett hur jag ser ut, vad jag tycker eller vem jag tycker om.

Artikel 3

Alla har rätt att leva, vara fria och känna sig säkra.

Artikel 4

I min butik säljer jag allt möjligt, men inte människor.

Artikel 5

I många länder kan man bli torterad fast det är emot de mänskliga rättigheterna.

Artikel 6

Jag är en person och ingen får behandla mig som något annat.

Artikel 7

Alla är lika inför lagen och har rätt till skydd mot diskriminering.

Artikel 8

Om mina rättigheter kränks ska jag få stöd av mitt lands domstol.

Artikel 9

Ingen får fängslas eller utvisas från sitt land utan anledning.

Artikel 10

Även om Axel rånar en affär så ska hans rättegång vara rättvis.

Artikel 11

Innan Axel är dömd för rån på en affär ska han behandlas som oskyldig.



Artikel 12

I mitt hem bestämmer jag vem som får komma in.

Artikel 13

Jag bor i Spanien några år, sen ska jag flytta hem igen.

Artikel 14

För att slippa förföljelse har man rätt att söka skydd i något annat land.

Artikel 15

Alla har rätt att tillhöra ett land och ingen får ta ifrån någon det utan anledning.

Artikel 16

Mamma och pappa ville inte att jag skulle gifta mig med Björn, men jag gjorde det ändå.

Artikel 17

Alla har rätt att äga saker och ingen har rätt att ta ifrån dem utan anledning.

Artikel 18

Det spelar ingen roll vad jag tror och tänker och jag får berätta om det för andra om jag vill.

Artikel 19

Även om vi tycker olika får vi säga våra åsikter.

Artikel 20

Vi får ha möten om vi vill men ingen får tvingas att vara med.

Artikel 21

Jag ska bilda ett parti och om folk röstar på mig får jag styra Sverige.

Artikel 22

Jag är arbetslös och min kompis sjuk men vi får lite pengar i alla fall.



Artikel 23

Lina och Knut jobbar med samma saker och får därför lika mycket lön.

Artikel 24

Efter jobbet spelar jag fotboll och tittar på film och på sommaren har jag semester.

Artikel 25

Alla har rätt att ha så mycket pengar att man kan förse den egna familjen med mat, kläder och sjukvård.

Artikel 26

Jag måste gå i skolan, tur att det är gratis.

Artikel 27

Jag gillar att gå på teater och så läser jag ofta tidningen Forskning och framsteg.

Artikel 28

När jag är sjuk får jag hjälp med vård och pengar för att jag inte kan jobba.

Artikel 29

Även om jag tycker att Lina är dum får jag inte använda min yttrandefrihet för att säga det.



FN:s Allmänna förklaring om de Mänskliga Rättigheterna

Artikel 1

Alla människor är födda fria och lika i värde och rättigheter. De har utrustats med förnuft och samvete och bör handla gentemot varandra i en anda av gemenskap.

Artikel 2

Var och en är berättigad till alla de rättigheter och friheter som uttalas i denna förklaring utan åtskillnad av något slag, såsom på grund av ras, hudfärg, kön, språk, religion, politisk eller annan uppfattning, nationellt eller socialt ursprung, egendom, börd eller ställning i övrigt. Ingen åtskillnad får heller göras på grund av den politiska, rättsliga eller internationella status som råder i det land eller det område som en person tillhör, vare sig detta land eller område är oberoende, står under förvalterskap, är icke-självstyrande eller är underkastat någon annan begränsning av sin suveränitet.

Artikel 3

Var och en har rätt till liv, frihet och personlig säkerhet.

Artikel 4

Ingen får hållas i slaveri eller trældom; slaveri och slavhandel i alla dess former skall vara förbjudna.

Artikel 5

Ingen får utsättas för tortyr eller grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning.

Artikel 6

Var och en har rätt att överallt erkännas som en person i lagens mening.

Artikel 7

Alla är lika inför lagen och är berättigade till samma skydd av lagen utan diskriminering av något slag. Alla är berättigade till samma skydd mot alla former av diskriminering som strider mot denna förklaring och mot varje anstiftan till sådan diskriminering.

Artikel 8

Var och en har rätt till verksam hjälp från sitt lands nationella domstolar mot handlingar som kränker hans eller hennes grundläggande rättigheter enligt lag eller författning.

Artikel 9

Ingen får godtyckligt anhållas, hållas fängslad eller landsförvisas.

Artikel 10

Var och en är på samma villkor berättigad till en rättvis och offentlig förhandling vid en oberoende och opartisk domstol vid prövningen av hans eller hennes rättigheter och skyldigheter och av varje anklagelse om brott mot honom eller henne.



Artikel 11

1. Var och en som är anklagad för brott har rätt att betraktas som oskyldig till dess att hans eller hennes skuld lagligen har fastställts vid en offentlig rättegång, där personen åtnjuter alla rättssäkerhetsgarantier som behövs för hans eller hennes försvar.
2. Ingen får fällas till ansvar för en gärning eller underlåtenhet som inte utgjorde ett brott enligt nationell eller internationell lag vid den tidpunkt då den begicks. Det får inte heller utmätas strängare straff än vad som var tillämpligt vid den tidpunkt brottet begicks.

Artikel 12

Ingen får utsättas för godtyckligt ingripande i fråga om privatliv, familj, hem eller korrespondens och inte heller för angrepp på sin heder eller sitt anseende. Var och en har rätt till lagens skydd mot sådana ingripanden och angrepp.

Artikel 13

1. Var och en har rätt att fritt förflytta sig och välja bostadsort inom varje stats gränser.
2. Var och en har rätt att lämna varje land, även sitt eget, och att återvända till sitt land.

Artikel 14

1. Var och en har rätt att i andra länder söka och åtnjuta asyl från förföljelse.
2. Denna rätt får inte åberopas vid rättsliga åtgärder som genuint grundas på icke-politiska brott eller på gärningar som strider mot Förenta nationernas ändamål och grundsatsar.

Artikel 15

1. Var och en har rätt till en nationalitet.
2. Ingen får godtyckligt fråntas sin nationalitet eller nekas rätten att ändra nationalitet.

Artikel 16

1. Fullvuxna män och kvinnor har rätt att utan någon inskränkning med avseende på ras, nationalitet eller religion ingå äktenskap och bilda familj. Män och kvinnor skall ha samma rättigheter i fråga om äktenskaps ingående, under äktenskapet och vid dess upplösning.
2. Äktenskap får endast ingås med de blivande makarnas fria och fulla samtycke.
3. Familjen är den naturliga och grundläggande enheten i samhället och har rätt till samhällets och statens skydd.

Artikel 17

1. Var och en har rätt att äga egendom, både enskilt och tillsammans med andra.
2. Ingen får godtyckligt fråntas sin egendom.

Artikel 18

Var och en har rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet. Denna rätt innefattar frihet att byta religion och trosuppfattning och att, ensam eller i gemenskap med andra, offentligen eller enskilt, utöva sin religion eller trosuppfattning genom undervisning, andaktsutövning, gudstjänst och



religiösa sedvänjor.

Artikel 19

Var och en har rätt till åsiktsfrihet och yttrandefrihet. Denna rätt innefattar frihet att utan ingripande hysa åsikter samt söka, ta emot och sprida information och idéer med hjälp av alla uttrycksmedel och oberoende av gränser.

Artikel 20

1. Var och en har rätt till frihet i fråga om fredliga möten och sammanslutningar.
2. Ingen får tvingas att tillhöra en sammanslutning.

Artikel 21

1. Var och en har rätt att delta i sitt lands styre, direkt eller genom fritt valda ombud.
2. Var och en har rätt till lika tillträde till offentlig tjänst i sitt land.
3. Folkets vilja skall utgöra grundvalen för statsmakternas myndighet. Folkviljan skall uttryckas i periodiska och verkliga val, som skall genomföras med tillämpning av allmän och lika rösträtt och hemlig röstning eller ett likvärdigt fritt röstförfarande.

Artikel 22

Var och en har, i egenskap av samhällsmedlem, rätt till social trygghet, och är berättigad till att de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter som krävs för hävdandet av hans eller hennes människovärde och utvecklingen av hans eller hennes personlighet, förverkligas genom nationella åtgärder och mellanfolkligt samarbete i enlighet med varje stats organisation och resurser.

Artikel 23

1. Var och en har rätt till arbete, fritt val av sysselsättning, rättvisa och tillfredsställande arbetsförhållanden samt till skydd mot arbetslöshet.
2. Var och en har utan diskriminering rätt till lika lön för lika arbete.
3. Var och en som arbetar har rätt till en rättvis och tillfredsställande ersättning som ger honom eller henne och hans eller hennes familj en människovärdig tillvaro och som vid behov kan kompletteras med andra medel för socialt skydd.
4. Var och en har rätt att bilda och ansluta sig till fackföreningar för att värna sina intressen.

Artikel 24

Var och en har rätt till vila och fritid, innefattande skälig begränsning av arbetstiden samt regelbunden betald ledighet.

Artikel 25

1. Var och en har rätt till en levnadsstandard tillräcklig för den egna och familjens hälsa och välbefinnande, inklusive mat, kläder, bostad, hälsovård och nödvändiga sociala tjänster samt rätt till trygghet i händelse av arbetslöshet, sjukdom, invaliditet, makas eller makes död, ålderdom eller annan förlust av försörjning under omständigheter utanför hans eller hennes kontroll.
2. Mödrar och barn är berättigade till särskild omvårdnad och hjälp. Alla barn skall åtnjuta samma so-

ciala skydd, vare sig de är födda inom eller utom äktenskapet.

Artikel 26

1. Var och en har rätt till utbildning. Utbildningen skall vara kostnadsfri, åtminstone på de elementära och grundläggande stadierna. Den elementära utbildningen skall vara obligatorisk. Yrkesutbildning och teknisk utbildning skall vara tillgänglig för alla. Den högre utbildningen skall vara öppen för alla med hänsyn till deras förmåga.
2. Utbildningen skall syfta till att utveckla personligheten till fullo och till att stärka respekten för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Utbildningen skall också främja förståelse, tolerans och vänskap mellan alla nationer, rasgrupper och religiösa grupper samt främja Förenta nationernas verksamhet för fredens bevarande.
3. Rätten att välja utbildning för barnen tillkommer i första hand deras föräldrar.

Artikel 27

1. Var och en har rätt att fritt delta i samhällets kulturella liv, att njuta av konst samt att få ta del av vetenskapens framsteg och dess förmåner.
2. Var och en har rätt till skydd för de ideella och materiella intressen som härrör från vetenskapliga, litterära och konstnärliga verk till vilka han eller hon är upphovsman.

Artikel 28

Var och en har rätt till ett socialt och internationellt system där de rättigheter och friheter som behandlas i denna förklaring till fullo kan förverkligas.

Artikel 29

1. Var och en har plikter mot samhället, i vilket den fria och fullständiga utvecklingen av hans eller hennes personlighet ensamt är möjlig.
2. Vid utövandet av sina rättigheter och friheter får en person endast underkastas sådana inskränkningar som har fastställts i lag och enbart i syfte att trygga tillbörlig hänsyn till och respekt för andras rättigheter och friheter samt för att tillgodose ett demokratiskt samhälles berättigade krav på moral, allmän ordning och allmän välfärd.
3. Dessa rättigheter och friheter får inte utövas på ett sätt som är oförenligt med Förenta nationernas ändamål och grundsatser.

Artikel 30

Ingenting i denna förklaring får tolkas som att det innebär en rätt för en stat, en grupp eller en enskild person att ägna sig åt en verksamhet eller att utföra en handling som syftar till att omintetgöra någon av de rättigheter eller friheter som anges i förklaringen.